

Innst. O. nr. 31

(2008–2009)

Innstilling til Odelstinget frå justiskomiteen

Ot.prp. nr. 12 (2008–2009)

Innstilling frå justiskomiteen om lov om endring i lov om erstatning frå staten for personskade valda ved straffbar handling m.m. (valdsoffererstatningslova)

Til Odelstinget

SAMANDRAG

Justisdepartementet legg fram forslag om å oppjustere den øvre grensa for utbetaling i valdsoffererstatningslova frå 20 gonger grunnbeløpet i folketrygda til 40 gonger grunnbeløpet i folketrygda. Forslaget vil betre situasjonen både for dei valdsutsette som er fornærma i strafferettsleg forstand og for dei etterlatne der erstatningsutbetalinga blir delt mellom fleire.

Til grunn for denne proposisjonen ligg høyringsnotat frå Justisdepartementet 8. april 2005. Høyringsnotatet vart for ein stor del følgt opp i Ot.prp. nr. 10 (2007–2008) og Innst. O. nr. 25 (2007–2008) der det vart foreslått fleire endringar som betra stillinga til dei valdsutsette. Men den øvre beløpsgrensa for valdsoffererstatning vart ikkje oppjustert, då dette ville krevje grundigare undersøkingar av blant anna behov og konsekvensar, noko som ikkje var mogleg ut frå dåverande erfaringsgrunnlag. Dei nødvendige undersøkingane er no gjort, og det er etter departementet si oppfatning grunnlag for å foreslå ei endring i føresegna.

Den øvre grensa for valdsoffererstatninga inneber at det for kvart skadetilfelle ikkje skal yttast høgare valdsoffererstatning enn 20 gonger grunnbeløpet i folketrygda. Ved at beløpsgrensa er sett til gjeldande grunnbeløp, vil ein få ei gradvis heving av øvre grense for beløpet i takt med at grunnbeløpet aukar. Omgrepet "kvart skadetilfelle" er tolka slik at dersom offeret dør, er dette å sjå på som eitt skadetilfelle. Dei

etterlatne si erstatning må då samla sett liggje innanfor beløpsgrensa.

Grensa på 20 gonger grunnbeløpet i folketrygda er så høg at det store fleirtalet av dei valdsutsette har fått dekt heile erstatningskravet sitt. I dei nesten 7 åra som har gått sidan grensa vart utvida frå 200 000 til 20 G, er det berre 30 av totalt fleire tusen saker som har nådd maksimalbeløpet i lova. I 9 av desse sakene var det fleire etterlatne etter eit valdsoffer som vart drepe. Dei fleste av dei andre sakene var unge menn på rundt 20 år som vart arbeidsuføre. Det var òg eit par meir vaksne valdsutsette med relativt høg inntekt (over 800 000 kroner per år), og i ei sak var vedkommande tilkjent blant anna ca. 3,5 mill. kroner for pleie og tilsyn utover kva det offentlege helsevesenet tilbyr.

Departementet meiner at det bør vere ei øvre grense for utbetaling av valdsoffererstatning i kvart enkelt skadetilfelle.

Enkelte av høyringsinstansane har foreslått at grensa skal gjelde for kvar enkelt etterlaten, og ikkje slik som i dag, då dødsfallet er sett på som eitt skadetilfelle i forhold til maksimumsgrensa. Etter departementet sitt syn vil ei slik løysing for eksempel kunne oppfattast lite rettferdig i forhold til barn av sterkt skadde valdsutsette. Også i desse tilfella vil det vere behov for at det inntektstapet mor eller far har hatt no og i framtida blir kompensert slik at barna kan forsyntast på anstendig vis.

Departementet har òg vurdert om det bør fastsetjast differensierte beløpsgrenser, slik som ein har i blant anna Danmark, Sverige og Finland. Dette ville kunne avskjere erstatning for svært høge inntekter, samtidig som ein ville ha fått dekt andre typar tap/utgifter. Men etter departementet si vurdering vil ei slik ordning medverke til å komplisere erstatningsutmålinga unødig, samtidig som ein heller ikkje med ei meir nyansert utmåling vil kunne unngå vanskelege

grensetilfelle i dei mest omfattande og kompliserte sakene.

Departementet har komme til at dei beste grunnane talar for å ha ei fast øvre grense, men at denne bør aukast kraftig i forhold til gjeldande grense. Departementet foreslår at øvre grense for valdsoffererstatninga blir dobla til 40 gonger grunnbeløpet i folketrygda. Dermed blir det gjort eit kraftig løft for dei valdsutsette.

Departementet viser til at utgangspunktet i norsk rett er at skjeringstidspunktet blir sett til når lova trer i kraft. Departementet kan ikkje sjå at det er komme fram moment som tilseier ei anna løysing i dette tilfellet.

Lovforslaget er venta å medføre auka erstatningsutbetalingar. Basert på ein grundig gjennomgang av dei sakene som hittil har nådd øvre beløpsgrense i lova, kan det ventast ein årleg auka i erstatningsutbetalingane på ca. 8 mill. kroner dersom den øvre beløpsgrensa blir sett til 40 gonger grunnbeløpet. Men det er noko uvisse knytt til overslaga, og utgiftene vil kunne variere mykje frå år til år.

Heving av beløpsgrensa vil medføre at styresmaktene for valdsoffererstatninga må gjennomføre nøyaktige utrekningar i nokre fleire saker, dvs. i dei sakene som utvilsamt når grensa på 20 gonger grunnbeløpet, men der det er usikkert om dei når grensa på 40 gonger grunnbeløpet. Dei administrative konsekvensane vil likevel vere så små at det ikkje vil vere nødvendig å tilføre styresmaktene for valdsoffererstatninga ekstra administrative ressursar.

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, leiaren Anne Marit Bjørnflaten, Thomas Breen, Ingrid Heggø og Hilde Magnusson Lydvo, frå Framstegspartiet, Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Morten Ørsal Johansen, frå Høgre, Elisabeth Aspaker og André Oktay Dahl, og frå Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, viser til at gjennom endringene i valdsoffererstatningsloven som begynte å virke frå 1. januar 2008, fikk flere rett til valdsoffererstatning. Regjeringen foreslår nå en ny endring i loven som vil styrke stillingen til voldsutsatte og etterlatte ytterligere. Komiteen er av den oppfatning at dette er et kraftig løft for voldsutsatte og etterlatte. Et liv lar seg aldri erstatte med penger. Tapte helse og generelle tap vil ikke kunne repareres fullt ut. Valdsoffererstatningen vil likevel kunne medvirke til at voldsutsatte eller deres pårørende ikke får økonomiske bekymringer i tillegg.

Komiteen viser til at bakgrunnen for denne saken er merknadene og anmodningsvedtaket i Innst.

O. nr. 25 (2007–2008). Problemstillingen knyttet seg til tilfeller der skadelidte må dele erstatningen mellom seg, eksempelvis der det er flere mindreårige søsken som er etterlatte. Flertallet viser i den forbindelse til merknadene i Innst. O. nr. 25 (2007–2008):

"Komiteen har merket seg at valdsoffererstatningens øvre grense er 20 G. Komiteen har merket seg at i de tilfeller der det er flere ofre for samme hendelse, er det i dag slik at de skadelidte må dele erstatningen seg imellom. Komiteen er av den oppfatning at bestemmelsen kan virke urimelig i enkelte tilfeller, for eksempel når det er flere mindreårige søsken som er etterlatte."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til:

"Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, anmoder derfor departementet i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2008 om å komme tilbake med en nærmere gjennomgang av ordningen.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2008 om å komme tilbake med en nærmere gjennomgang av valdsoffererstatningsordningen."

Flertall viser til behandlingen av St.prp. nr. 1 (2007-2008) og til det oversendte forslaget der Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med fornyet vurdering av valdsoffererstatningsloven § 11 og forslag som hensyntar situasjoner hvor det er flere ofre/etterlatte og i den forbindelse også gjøre en vurdering av om slik erstatning skal være en individuell rettighet. Flertallet er tilfreds med svaret fra justisministeren i budsjettdebatten der statsråden uttaler at han har til hensikt å komme tilbake med forslag til endringer i § 11 i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett våren 2008 og som fanger opp problemstillingen i det oversendte forslaget."

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er av den oppfatning at Regjeringen med denne saken har foretatt den gjennomgangen komiteen ba om og at anmodningsvedtaket er oppfylt. Regjeringen har vurdert ulike løsninger og innfallsvinkler knyttet til den aktuelle problemstillingen, og dette flertallet er tilfreds med at Regjeringen konkluderer med at den beste løsningen er å øke maksimumsbeløpet for utbetaling av valdsoffererstatning fra 20 G til 40 G med virkning fra 1. juli 2009.

Dette flertallet viser til at det totalt er satt av om lag 90 mill. kroner fra 2006 til 2009 til innsats knyttet til fornærmede, pårørende og volds- og kriminalitetsofre. Forslaget om å øke maksimumsbeløpet vil bedre situasjonen både for voldsutsatte og for de etterlatte, særlig der erstatningsutbetalingen blir delt mellom flere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre registrerer at Regjeringen nå styrker voldsofrenes stilling, men er likevel svært skuffet over at denne ordningen ikke trer i kraft før 1. juli 2009.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer videre at Regjeringen fortsatt skyver ofrene som blir rammet av sen ikraft-tredelse, foran seg.

Disse medlemmer mener i tillegg det er helt urimelig at voldsoffererstatningen har en beløpsmessig begrensning i hver sak, noe som gir en tilfeldig forskjellbehandling avhengig av hvor mange ofre det er i den enkelte sak.

Disse medlemmer vil understreke at det må være lovens intensjon at slike rettigheter skal være individuelle.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere å komme tilbake i Revidert nasjonalbudsjett for 2009 med et forslag om at voldsoffererstatningens begrensning gjelder pr. offer/pårørende."

FORSLAG FRÅ MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Stortinget ber Regjeringen vurdere å komme tilbake i Revidert nasjonalbudsjett for 2009 med et for-

slag om at voldsoffererstatningens begrensning gjelder pr. offer/pårørende.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen har elles ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjere slikt

vedtak til lov

om endring i lov om erstatning frå staten for personskade valda ved straffbar handling m.m. (voldsoffererstatningslova)

I

I lov 20. april 2001 om erstatning frå staten for personskade valda ved straffbar handling m.m. (voldsoffererstatningslova) skal § 11 første ledd lyde:

For hvert enkelt skadetilfelle ytes det ikke høyere voldsoffererstatning enn 40 ganger grunnbeløpet i folketrygden, jf. folketrygdloven § 1-4.

II

Lova trer i kraft frå den tida Kongen bestemmer.

III

Endringa gjeld for dei tilfelle der det blir søkt om valdsoffererstatning på grunn av straffbare handlingar e.l. som har funnet stad etter at lova trådte i kraft.

Oslo, i justiskomiteen, den 9. desember 2008

Anne Marit Bjørnflaten

leiar og ordførar

